

Indhold

TAK FOR I ÅR
- et ord fra redaktøren

ET ORD FRA FORMANDEN

BESTYRELSENS ARBEJDE, PLADS OG ROLLE

SKOLE, LEDELSE OG PÆDAGOGIK I EN EPIDEMITID

LIDT TIL JULEKONFEKTEN

KORT NYT

KALENDER

Tak for i år

Sikke et år. 2020, hvad skete der lige? Var du kulminationen på noget eller et forvarsel om noget? Var du et opråb eller en utidig *bøvs* under punktet evt.? Voldsom var du i alle fald. Insisterende og vedholdende også. Hvad enten det handlede om corona, om dominans- og magtstrukturer og krænkeskulturer, om relationen mellem stat og borger, om relationen mellem samfund, institutioner og individer, så har du sat dine spor - eftertrykkeligt - også ind i det nye år.

Det gælder også for skolen. Der har været mere end normalt og mere end rigeligt at tage fat på. Det kan I alle tale med om. Året igennem har I skullet etablere og reetablere nye rutiner. I har skullet indstille jer på og omstille jer til en hverdag med retningslinjer, der gav mening i et sundhedsfagligt perspektiv, men som satte centrale dele af lige netop jeres skole på *stand by*: Lejrturer, udenlandsrejser, aldersintegreret undervisning, projekter på tværs af år-gange, teaterforestillinger, koncerter og fremlæggelser for skolen og forældrene, pædagogiske dage, forældre-skole, m.m.m.

Det handler helt grundlæggende om meget af det der gør lige netop jeres skole til den den er; meget af det der gør, at lærere og pædagoger vil og vælger at arbejde på lige netop jeres skole; at forældre og deres børn har valgt lige netop jeres skole. Er der noget 2020 har bekræftet, så er det, at skolen ikke er en ens og stationær størrelse; at der er store forskelle på hvordan vi indretter skolen, undervisningen og alle de store og små fællesskaber som gennemstrømmer den.

Det handler ikke blot og bart om skolens sociale sider og liv, men om måder at arbejde med fag og faglighed og pædagogik på; måder som har øje for at børn og voksne mødes om noget og at der i hvert af disse møder er noget på spil, der kobler sig til både fag, faglighed og socialitet. I er jo netop ikke skoler som alle andre. I har jo netop valgt at gøre tingene - skolen, undervisningen, etc. - på en anden måde. På jeres måde. Ikke at kunne gøre det, eller kun at kunne gøre det i et begrænset omfang har selvsagt været hårdt, og det er med den dybeste beundring og respekt, at jeg og vi på sekretariatet året igennem har kunne følge med i jeres enorme indsats for at holde fast i jeres skoler og give børn som voksne en god skoledag - til trods for, men ikke på bekostning af, diverse restriktioner.

Selvom det er på en dyster baggrund, til tider dystopisk, hvor vi ikke har kunne mødes som vanligt, så har vi måske aldrig haft så tæt kontakt til hinanden på tværs af skolerne som i 2020. Godt nok har mediet overvejende været et andet - en virtuel mødeplatform - men det har muliggjort, at vi kunne mødes hyppigere og kontinuerligt udveksle erfaringer og diskutere og perspektivere de indsatser og udfordringer, der har fyldt hos jer; ift. de mange restriktioner såvel som ift. omsætningen af pædagogiske ideer, tanker og visioner til praksis.

Vi glæder os til at fortsætte alt dette i året og årene der kommer.

Glædelig jul og godt nytår
Sune Jon Hansen

Et ord fra formanden

Kære alle,

2020 nærmer sig sin afslutning og hvilket år det har været. Det kunne ingen vist have forudset. Fra mig og os i Lilleskolernes Sammenslutnings bestyrelse skal lyde en stor og varm tak for i år. Tak for jeres enorme indsats i en svær og udfordrende tid, hvor intet har været som vanligt og vi har skulle lave lilleskole på andre og nye betingelser.

I dag er skolerne lukkede, og de der ikke gik på juleferie i fredags er endnu engang sendt hjem med besked på at lave fjernundervisning. Når skolen starter efter nytår venter endnu en kontrolleret genåbning af skolerne - forhåbentligt. Selvom vi endnu ikke helt kan vide om det nu går sådan - vi krydser fingrer. Men det vi ved er, at julen kommer - helt som den plejer og tilbyder os alle et kærkomment pusterum.

Vi ved at både medarbejdere, ledere og bestyrelser ude på skolerne, har været på overarbejde igennem lang tid nu for at lave god lilleskole i en helt usædvanlig udfordrende coronatid og at alle trænger til ferie. Vi håber at I får mulighed for at lade skole være skole og lægge alle tanker om at lave skole på hylden for en stund og at I tager jer tid til at lave ingenting eller noget helt andet - det vil gøre både jer og skolen godt.

Herfra skal I hvertfald lyde et stort ønske til jer alle om en glædelig jul og et rigtig godt nytår!

En stor tak skal også lyde for jeres opbakning til, at Lilleskolernes Sammenslutning igen er blevet en selvstændig og *hel* skoleforening. Det har selvsagt også fyldt en hel del i bestyrelsens arbejde og vi er glade for - og også ret stolte over - at vi er kommet godt i gang og er i fuld sving med at opbygge vores sekretariat og tage hul på alle de spændende opgaver, der ligger foran os. Vi glæder os i den forbindelse til at involvere jer i arbejdet, så vi kan fortsætte den tætte dialog og lade vores arbejde og interessevaretagelse informere af, hvad der går for sig på skolerne og hvad det er for en virkelighed I står i - og med.

Dette er også afsættet for nedenstående debatindlæg, som bringes i det nye år i *Skolemonitor*.

I disse dage bevæger vi os ind i den fjerde kvartal med corona-relaterede restriktioner. I mere end ni måneder har vi som samfund skullet håndtere og navigere i en ny virkelighed. En virkelighed med afstand, håndsprit, smitte, smittekæder og smitterisiko. En virkelighed hvor børnene og lærerne på landets skoler - og deres forældre - har skullet ind- og omstille sig på nye rammer for undervisningen, for frikvartererne, for kontakten til og samværet med hinanden. Mange gange og ofte med meget korte varsler.

Det er intet mindre end imponerende, hvordan skolens ledere og ansatte nu i mere end ni måneder har knoklet med og kæmpet for at lave god skole, hvor børnene er blevet mødt og har kunne mødes om fag og

fællesskaber i trygge rammer med høj faglighed og stor vilje til 'at det her skal lykkes'. I takt med at corona-pandemien trækker ud, trækker den imidlertid også større og større veksler på skolens ressourcer. I det lys kunne ministeren passende indlede det nye år med at lempe på kravet og forventningen om, at undervisningen lever op til de almene bestemmelser i lovgivningen. Det kunne i første omgang ske ved at formulere en række nødbestemmelser for de kommende afsluttende prøver for 8., 9. og 10. klasserne. Og gerne i rigtig god tid og ikke som ifm. vinterterminen, hvor prøverne blev aflyst med få dages varsel.

Det koster kræfter og tager tid at leve op til de sundhedsfaglige retningslinjer. Tid og kræfter der normalvis kanaliseres over i og er afsættet for god, kvalificeret og relevant undervisning; en undervisning der landet rundt lever op til de almene bestemmelser i lovgivningen. Det har også været forventningen under store dele af corona-pandemien og selv nu hvor eleverne er sendt hjem, skal nødundervisningen i "videst muligt omfang svare til den almindelige undervisning". Men er det en rimelig forventning? Er det rimeligt, at lærerne og skolerne forventes at tilrettelægge og gennemføre en undervisning, der er sammenlignelig med undervisningen før corona? Er det rimeligt, at de ældste elever har udsigt til at skulle til den samme eksamen, som elever før dem? De nuværende 8., 9. og 10. klasser er hjemsendte for anden gang og har gået i 'corona-skole' siden marts. 8. klasserne skal, som den første årgang, til afsluttende prøve i praktisk-musisk linjefag til

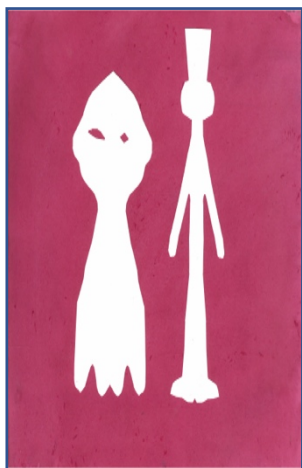
sommer. Linjefag, som de kun har kunne modtage sparsom undervisning i. Og 9. og 10. klasserne ser frem til fuld afgangsprøve til sommer - til trods for at deres skolegang også har været corona-ramt med nødundervisning, fjernundervisning, afbrudte forløb, mv.

Og lærerne der skal undervise dem? De har nu i ni måneder skulle indgå i og tilrettelægge nye undervisningsforløb, jævnlige ændre deres planer, arbejde hjemmefra, holde og sikre afstand og afsprætning, indhente det tabte i de fag, der ikke kan undervises i på afstand (men stadig gøre det på afstand) mv. Er det et rimeligt pres at lægge på lærerne, at de skal levere en undervisning der lever op til de almene bestemmelser i lovgivningen? De og deres elever har været sendt hjem som nære kontakter eller med smitte, vikarer har været sat ind i stedet. Intet har været almindeligt, og selvom der mange steder er gjort gode og nye erfaringer med alternative undervisningsformer, så ændrer det ikke ved, at skolen, ligesom resten af samfundet, siden den 11. marts har været i en ny og særlig situation.

Det handler ikke om at gå på kompromis med undervisningen, men om at give de rette rammer og vilkår, så skolerne - børn og voksne - kommer godt igennem denne helt ekstraordinære situation. Alle gør deres bedste, og derfor er det afgørende vigtigt, at der er balance mellem den virkelighed skolerne står i og de forventninger der er til dem.

*Jasmin Heide
Formand - Lilleskolernes Sammenslutning*

Bestyrelsens arbejde, plads og rolle

Tirsdag den 8. december afholdt vi *Introkursus for nye bestyrelsesmedlemmer* - virtuelt som det sig hører og bør i disse tider. Vi var omkring 50 gode lilleskolefolk samlet og vi fik arbejdet os godt ind i de felter og den organisation som bestyrelsen og dens medlemmer indgår i og har ansvar for. Det er klart og åbenbart, at bestyrelsen har en helt central plads rolle på skoler som vores - og at det at blive skarp på og få afgrænset og afklaret, hvad der ligger på bestyrelsens bord og hvad der ligger på den daglige ledelses bord (relationen mellem den valgte ledelse (bestyrelsen) og den ansatte ledelse (skolelederen mv.)), er en opgave vi i foreningen og i forening skal støtte op om.

Vi kom godt omkring ambitionen og ønsket om 'at gøre en forskel' og 'tage aktiv del i udviklingen af skolen' - og hvordan man som bestyrelsesmedlem kan gøre det uden på den ene side at træde ind i og ind over den daglige ledelses arbejdsfelt og på den anden blot reduceres til en *nikkedukke* for den daglige ledelses beslutninger. Det kom vi omkring, men det er jo et felt der hele tiden bevæger sig og som vi derfor hele tiden skal besøge og undersøge - og blive dygtige til at navigere i. Så skolen har en god og funktionsdygtig ledelse, der står indenfor og udvikler skolen i den rigtige retning.

Inspireret af de gode erfaringer med det virtuelle introkursus for nye bestyrelsesmedlemmer den 8. december, er sekretariatet gået i gang med at tilrettelægge en række korte

zoom-kurser for bestyrelser med kun et emne/tema på hvert kursus.

Som bestyrelsesmedlem kan man deltage individuelt hjemme via zoom, men ambitionen er, at kurserne også kan benyttes af skolens samlede bestyrelse forud for eller som del af et ordinært bestyrelsesmøde på skolen.

Formålet er at give viden til og om rammerne for bestyrelsesarbejdet og samtidigt holde fokus på arbejdsdelingen mellem bestyrelsen og den ansatte ledelse. Indholdet er konkret og faktisk og kurserne vil vare op til 45-50 minutter - ofte lidt kortere, afhængigt af emnet. Som eksempel på emner der lige nu indgår i planlægningen kan nævnes:

- Bestyrelsens opgaver - som de fremgår af friskoleloven, tilskudsbekendtgørelsen og andre bekendtgørelser.
- Løn- og ansættelsesvilkår for skolens medarbejdere.
- Opsigelse og fratræden - begrundelser, forløb og regler.
- Skolelederens løn.
- Tilsynene med skolen.
- Tilskud - modellen og satser.
- Årsregnskab - hvordan læses det og hvad er bestyrelsens rolle og ansvar.
- Elever - optagelse og udskrivning.

Det er endnu ikke afgjort hvilke emner vi lægger ud med; men det er ambitionen at udbyde 5-8 kurser om året, således at datoerne er kendt 10-12 måneder frem. Vi melder, senest, mødedatoerne ud i første udgave af *LS Aktuelt* i 2021.

Skole, ledelse og pædagogik i en epidemitid

I november afholdt vi både *Specialpædagogisk træf* og *Lederiet* - begge arrangementer med skolen, børnene og pædagogikken i en epidemitid som omdrejningspunkt og via zoom. Fra forskellige perspektiver - et almen- og specialpædagogisk og et ledelsesmæssigt - kiggede vi nærmere på, diskuterede og udvekslede erfaringer omkring, hvad det har af implikationer for børnene, ansatte og forældre såvel som ledelse, at lave skole med nogle nye blikke på og begreber om afstand, smitte, risiko, mv. Hvordan holder vi fast i det pædagogiske (inklusions-)arbejde, samarbejdet og fællesskabet og skolens organisation, når samværsformer præget af fysisk nærhed er udfordrede - vi er alle potentielle smittebærere og skal alle passe på - og den pædagogiske praksis skal ske i overensstemmelse med sundhedsmyndighedernes retningslinjer?

Til arrangementerne havde vi besøg udefra og særligt indtryk gjorde Karen Lisa Salomon, antropolog, der med et særdeles skarpt blik beskrev, hvad det er for udfordringer skolen står overfor, når der på den ene side produceres nye forståelser af risici (smitte og hygiejne) og sættes nye vaner til diskussion og på den anden side skal etableres en ny praksis, som børn og voksne kan forstå og leve op til. Hvordan oversætter vi epidemisprog og -regler til børnene? Hvad er det for begreber, ord og metaforer vi bruger og hvordan sikrer vi, at de rammer børnene 'rigtigt'; så børnene ikke bliver bange, føler skyld og skam, etc.

Karen Lisa lagde vægt på, at skole er at være kollektivt sammen - om noget og indenfor rammerne af noget. Og hun spurgte: hvordan former vi vores fællesskab, når nu vi ikke må være sammen? Det kollektivt skønne, *communitas oplevelsen* eller *den orange følelse* (med henvisning til Roskilde Festivalen), er jo aktuelt udpeget som det mest farlige vi kan sigte efter. Så det er oplagt at vende det ryggen. MEN, det må vi aldrig gøre. Det kan godt være vi ikke kan være sammen som vi plejer, men vi må ikke fortie *det sociale*; vi må diskutere og vende med hinanden, hvorfor det netop er vigtigt for os - som skoler, som fagpersoner. Og herunder også, hvordan vi kan arbejde med og sikre os, at *smitten* ikke nu og i tiden der kommer, når vi igen kan være tættere på hinanden, sniger sig med som en ny moralsk og symbolsk grænsedragning mellem børnene.

Det har ikke været let at mødes i år, sådan fysisk. Vi har, ligesom alle andre, været nødsaget til at aflyse eller udsætte en lang række af vores arrangementer - både i foråret og i efteråret. Det har været surt og ærgerligt. For der er noget i og noget ved at mødes og diskutere og perspektivere pædagogikken og skolen og samfundet. Det beviste det *Specialpædagogiske træf* og *Lederiet* atter engang. Og det er endnu bedre når vi kan mødes og også være fysisk til stede. Lad os håbe det bliver muligt i det nye år. Med det sagt:

Tusinde tak for jeres deltagelse i år.

LIDT TIL JULEKONFEKTEN

Nedenfor et par anbefalinger der fint kan vente til 2021, men som også kan indtages med div. julekonfekt

Podcast #1: Ungdomsforskning

Podcasten, som er produceret af Center for Ungdomsforskning ved Aalborg Universitet, dykker ned i ungdomslivet. I sæson 1 - *10 tendenser i ungdomslivet* - tages livtag med brændende aktuelle forandringstendenser i ungdomslivet anno 2020. Serien er lavet i anledning af Center for Ungdomsforskning 20 års jubilæum.

<https://ungdomsforskning.buzzsprout.com/>

Podcast #2: Nice White Parents

Serial er en magtfaktor indenfor den undersøgende journalistiks podcasts. I deres seneste podcast zoomes ind på hvordan *hvide forældre* erobrer den offentlige skole og slår en kile ned igennem den, så den segregering der før viste sig ved at nogle skoler var *hvide* og andre *sorte*, nu viser sig på den enkelte skole - ved at der etableres *gifted programs* for de *hvide forældres* børn. podcasten stiller skarpt på hvordan privilegier i samfundet opretholdes og følger nogle fordelingsstrukturer, der har med penge, uddannelse og etnicitet at gøre. Med ghettoplanen i Danmark og de bevægelser vi ser fra land til by er der bestemt paralleller at trække.

<https://www.nytimes.com/2020/07/23/podcasts/nice-white-parents-serial.html>

Hvad taler vi om når vi taler om at lære

Keld Skovmand og Lene Tanggaard har begået en bog i hvilken de retter en gennemgående og omfattende kritik af tendensen til at definere skolens praksis som læring. Skovmand og Tanggaard arbejder grundigt med betydningen af indhold og formål, og der er godt med både teoretiske og praktiske ideer. Det er især Jean Laves "situated learning" og Gert Biestas læringskritiske indsats, der er omdrejningspunktet, men bagved summer Hannah Arendt, Grundtvig og en række avancerede reformpædagogiske og didaktiske anslag. "At lære" og "læring" bliver hos Skovmand og Tanggaard modsætninger. Det formuleres bl.a., at "Med naturaliseringen af læringsbegrebet sker der en afnaturalisering af det at lære". Det kunne nok skabe grundlag for nogle interessante diskussioner.

Hvad taler vi om når vi taler om at lære

Keld Skovmand og Lene Tanggaard
Hans Reitzels Forlag, 2020

Pædagogik i en coronatid

DPU's magasin *Asterisk* handler denne gang om *Pædagogik i en coronatid*. Der er flere interessante indlæg - alle tilgængelige online. Bl.a. bidrager Jens Erik Kristensen med et skarpt - og skrap - blik på hvordan corona-krisen har gjort os *håndsky*.

<https://dpu.au.dk/aktuelt/asterisk/magasinetasteriskarkiv/asterisk-96/>

Prøver aflyses i vinterterminen

Regeringen har besluttet at aflyse folkeskolens prøver, gymnasiale prøver, (stx, htx, hhx hf, hf-enkeltfag, GSK og gymnasiale fag på eux) og prøver i avu, fvu, FGU samt visse prøver på erhvervsuddannelserne fra den 21. december 2020 til den 31. januar 2021. Det sker efter dialog med sundhedsmyndighederne, interessenterne og med Folketingets partier. For de prøver, der aflyses, gælder det, at der som hovedregel afgives en afsluttende standpunktskarakter, der ophøjes til prøvekarakter. Aflysning af prøverne får dermed ikke betydning for elevernes eksamensbevis.

2 + 2 = 5?

I sidste udgave af *Lilleskolen* kunne vi berette om en stagnering/et lille fald i elevernes læseevner og skriftlige færdigheder - målt via de nationale tests. Nu kan vi så berette om et statistisk signifikant drop fra 2015 til 2019 på 14,11 point i matematiktesten blandt elever i 4. klasse. Vi er dermed på samme niveau som i forbindelse med samme undersøgelse i 2007. Og det til trods for en omfattende skolereform og indarbejdelsen af et omfattende testsystem i (folke-)skolen. De elever, der er testet i 2019, har i overvejende grad gået i skolereformskolen, om end man ikke alene kan tilskrive faldet skolereformen. Det vil være for let og for entydigt. Vigtigere er det måske, hvad undersøgelsen i øvrigt peger på:

- 70 % af de danske elever, der har deltaget i testen, oplever sig ofte sultne, når de møder om morgenen, og rapporten fortæller, at dette har sammenhæng til de faglige præstationer.
- De børn, der har gået længere tid i dagtilbud, scorer højere på testen (kvaliteten af vores dagtilbud har betydning).
- Eleverne oplever at arbejde mindre selvstændigt med fagene.
- Der er færre af eleverne i undersøgelsen, der kan lide at gå i skole nu, end det var tilfældet for eleverne i 2015.
- Færre elever oplever såkaldt velformidlet undervisning i 2019 sammenlignet med 2015.

Læs og se mere om TIMSS-rapporten her: <https://projekter.au.dk/timss/>

Statstilskud går udenom de frie grundskoler

I aftalerne om finansloven for 2021 blev regeringen og støttepartierne enige om, at give kommunerne 400 millioner kroner ekstra til at ansætte flere lærere i folkeskolerne. Beløbet skal ifølge aftalen stige frem til 2023, hvor det vil være på 807 millioner kroner. Udgifterne til mange ekstra lærerkræfter i folkeskolen holdes udenfor opgørelsen af folkeskolens udgifter.

Hele grundideen i tilskudssystemet er netop, at de frie grundskolers tilskud udmåles på baggrund af gennemsnitsudgifterne i folkeskolen - det er grundmodellen. Når der holdes direkte udgifter til folkeskolens kernevirkksomhed ude af tilskudsberegningen er der tale om en underminering af en i øvrigt meget velfungerende tilskudsmodel. Dette er en åbenlys politisk sag, som vi er på.

KALENDER 2021

2021

Lederinternat ~~10.-11. februar, grundet corona~~

Lilleskolernes Parlament ~~11.-12. marts, grundet corona~~

Repræsentantskab 16.-17. april

Vi afholder møder virtuelt med ledere og administrativt personale og lancerer nye arrangementer straks vi har overblik over udviklingen med covid-19. Med andre ord bestræber vi os på at afholde så mange af de velkendte arrangementer som muligt, men vi skal lige lidt længere ind i det nye år førend vi 'tør' melde mere ud.